

PRÓZA HISTORICKÁ

V oboru historické prózy se dále pěstují všechny druhy, které byly vypracovány v období revolučního vzepětí. Zůstává i dvojjazyčnost této tvorby, ale česká tvorba je proti staršímu období ještě víc v popředí; rozrůstá se zejména kvantitativně. Hlavním projevem tohoto rostoucího zájmu o českou historickou prózu u širokých vrstev jsou zápisy prostých kronikářů, kterým doba poznamenaná napjatými událostmi vtiskla v době odlivu revoluční vlny do ruky pero. Tak vznikají a množí se drobné kroniky. Nemají ovšem cenu jen dokumentární, ale i literární, protože byly psány přímo ve víru událostí nebo jako vzpomínka ještě živá a žhavá. Protože vznikaly zpravidla bez literárních ambicí, dokládají lidové vypravěčské umění, nespoutané pravidly školské rétoriky. Pro tyto vlastnosti je příznačný zejména soubor *Starých letopisů českých*, důležitý zvláště tím, že dokládá nebývalou šíři zájmu o soudobé politické dění, stejně jako nebývalý zájem širokých vrstev o zaznamenání důležitých událostí.

Nejcharakterističtějším znakem historické prózy zůstává zaměření k přítomnosti a těsné sepětí s publicistikou. Tak je plynulý přechod mezi relacemi, kronikami a pamětmi; jednotlivé druhy se prostupují. Proto také ukázky neseskupujeme do zvláštních oddílů. (Poučení o jednotlivých druzích historické prózy viz zde v 1. sv., zejména na s. 472 a 477.)

RELACE O POSELSTVÍ DO ŘÍMA 1447

Toto poselství bylo důležité proto, že šlo opět po dlouhé době o jednání s představiteli římské církve, tentokrát však ne již s basilejským koncilem (ač ještě stále trval), nýbrž s papežem Eugeniem IV. Papeži měla být složena poslušnost za podmínek příznivých utrakvistům, tento cíl byl však předem zmařen, neboť umírající papež přijal 7. února toho roku mezi jinými i poslušenství Českého království, které mu složila rožmberská strana (srov. o tom list Prokopa z Rabštejna Oldřichovi z Rožmberka zde na s. 210n.), pražská kapitula, universita a plzeňský lantfrýd (územní správní jednotka); poslové českého zemského sněmu přišli do Říma pozdě, již za nového papeže Mikuláše V. Zprávu o poselství složil nepochybně jeden z obou literátů, kteří se poselstva zúčastnili, buď Matěj Louda z Chlumčan, nebo spíš mistr Petr z Mladoňovic.

Poslové již jmenovaní, od království Českého ku papeži vyslaní, tak jsou pověděli a napsati kázali:

5 Slyšeli jsme na cestě, jedúc do Říma, a tak jsmy zpraveni od Prokopa Rabštajna, že to nepodobné jest, by byl Rokycan arcibiskupem, a tak že páni čeští neprávě činí proti své cti, že po vás jinak praví, a jinak píší tajně